

ความท้าทายของครูพยาบาล: Teach Less, Learn More แห่งศตวรรษที่ 21

The 21st Century's Challenges of Nursing Instructors: Teach Less, Learn More

นวัตน์ ไชชมภู พย.ม. (Navarat Waichompu, M.N.S.)¹

สุจิตรา จรจิตร กศ.ด. (Sujitra Jorajit, Ed.D.)²

บทคัดย่อ

ในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษนี้ นับว่าเป็นความท้าทายของครูผู้สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ครูพยาบาล" ซึ่งเป็นผู้ออกแบบการเรียนการสอนภายใต้แนวคิดสอนน้อย เรียนมาก ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน เนื่องจากการออกแบบที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบรู้อจริง เน้นลงมือปฏิบัติ สามารถนำมาใช้ในการดูแลคนซึ่งเป็นผู้รับบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้เชื่อมโยงให้เห็นความท้าทายที่เพิ่มขึ้นของครูพยาบาลในการนำแนวคิดสอนน้อย เรียนมาก มาใช้กับผู้เรียนในศตวรรษนี้ โดยผู้สอนต้องเข้าใจลักษณะของผู้เรียนเพื่อออกแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองภายใต้แนวคิดสอนน้อย เรียนมาก โดยเป็นความรู้ที่เกิดจากการสืบหา การค้นคว้า การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่ได้เรียนรู้หรือลงมือปฏิบัติออกมาเป็นองค์ความรู้ของตนเองและสามารถต่อยอดองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ครูพยาบาล สอนน้อย เรียนมาก ศตวรรษที่ 21

Abstract

The 21st century has brought many changes in our education system in order to be congruent with modern learners' requirements. These changes pose a challenge to teachers, particularly nursing instructors, who need to design courses based on the paradigm of "Teach Less, Learn More", as this concept could promote an actual learning. In relation to this, the paradigm places an emphasis the action learning that can be applied efficiently in humanized health care. Therefore, this article has illustrated the increasing challenges for the nursing instructors in adoption of the paradigm for learners in the 21st century. With regard to this, the instructors are required to have a deeper understanding the nature of learners so that they can be able to design learning and teaching which are promoting self-learning based on the paradigm. As a result, the learners need to employ methods of enquiry, search and synthesis based on interaction with their perceived environment or gain experience from practical engagement, whereby they may further their ability and knowledge and be able to apply such knowledge usefully and efficiently.

Keywords: Nurse Instructors, Teach Less, Learn More, 21st century

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

² รองศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายแต่คำว่า “ครู” ยังเป็นคำที่มีความหมายและมีความสำคัญมากที่สุดต่อคุณภาพการศึกษาโดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ครูมีความท้าทายเพิ่มขึ้นจากเดิมและเพิ่มความท้าทายมากขึ้นเมื่อเป็น “ครูพยาบาล” ซึ่งมีองค์ประกอบของคุณลักษณะของวิชาชีพ 2 อย่างคือ “ครูกับพยาบาล” จึงเกิดความท้าทายว่าต้องทำอะไรให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist theory) ที่เชื่อว่าการสร้างความรู้เกิดขึ้นภายในตัวของผู้เรียนเองโดยเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมมาสร้างเป็นความรู้ความเข้าใจของตนเอง เรียกว่า โครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) โดยมีหลักการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำในการสร้างความรู้ หรือเรียกว่า Active construct (สุมาลี ชัยเจริญ, 2551) และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ ที่เชื่อว่ามนุษย์เลือกจะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (discovery learning) (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552) โดยทั้งสองทฤษฎีสันับสนุนการเรียนรู้น้อย เรียนมาก (Teach Less, Learn More) ซึ่งมีความเหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยแนวคิดสอนน้อย เรียนมาก เป็นการปรับเปลี่ยนจากครูเป็นสำคัญ (teacher center) มาเป็นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student center) และเป็นการมุ่งเน้นประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น เป็นการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตของผู้เรียนซึ่งต้องเปลี่ยนจากการจัดการในเชิงปริมาณไปสู่การจัดการเชิงคุณภาพ โดยครูต้องตื่นตัวในการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ

การจัดการเรียนการสอนของครูพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ภายใต้แนวคิด สอนน้อย เรียนมาก จึงเป็นความท้าทายอย่างมากเพื่อสร้างผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยครูพยาบาลต้องทำหน้าที่ในการจุดประกายไฟในตัวของผู้เรียนให้เกิดความกระหายในการเรียนรู้ มีความสนุกกับการเรียนรู้ และอยากเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้นั้น ครูพยาบาล ต้องตอบตัวเองให้ได้ว่าออกแบบแล้วผู้เรียนได้อะไร ตัวอย่างการออกแบบการเรียนรู้อย่างตนเองตามแนวคิดของ ทิศนา แชมมณี (2556) เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL (Problem Based Learning) บทบาทของครูพยาบาล คือ การออกแบบโจทย์ปัญหาให้ผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ ผู้เรียนเป็นผู้คนกว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยการร่วมมือช่วยเหลือกันและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้นี้ดังกล่าวจะช่วยให้ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนภายใต้แนวคิดสอนน้อย เรียนมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ คักดีชัย ตันตวิวัฒน์ (2557) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการสอนน้อย เรียนมากเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนด้านพฤติกรรมกรเรียนในรายวิชาค่านิยมศีลธรรม โดยสามารถแสดงให้เห็นจากภาพลักษณะพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีแรงจูงใจและความตั้งใจในการเรียน

การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา (รสสุคนธ์ มกรมณี, 2556) ในฐานะครูคนหนึ่งเคยสงสัยว่าทำไมต้องมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในเมื่อระบบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตามการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาประกอบกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แม้ว่าจะดำเนินมาได้ 15 ปีแล้วก็ตาม แต่ยังเป็นกระแสที่ครูทุกคนในวงการการศึกษากำลังกล่าวถึง ครูจะตั้งคำถามว่าเรากำลังจะพบกับศิษย์แบบไหนในศตวรรษที่ 21 และเราจะสอนศิษย์ของเราอย่างไรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่แท้จริง (authentic learning) ซึ่งเป็นความท้าทายต่ออาชีพครูแห่งทักษะศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

ดังนั้นการออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนนั้นครูต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง จากแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2555) เขียนในหนังสือวิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 ระบุลักษณะ 8 ประการ ของศิษย์ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

1. มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจ แสดงความเห็นและลักษณะเฉพาะของตน
2. ต้องการดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตน
3. ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง
4. เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น ธุรกิจ รัฐบาลและสถาบันการศึกษา เป็นต้น
5. ความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม
6. การร่วมมือและความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม
7. ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูลและตอบคำถาม
8. สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต

นอกจากนั้นแล้วยังได้ระบุหลักการหรือปัจจัยสำคัญด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ประการ คือ

- (1) Authentic learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง
- (2) Mental model building เป็นการเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนการทัศน์ หรือการปลูกฝังความเชื่อหรือค่านิยม
- (3) Internal motivation เป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงผลักดันด้วยฉันทะซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวคน ไม่ใช่ผลักดันด้วยอำนาจของครูหรือพ่อแม่
- (4) Multiple intelligence มนุษย์เรามีพหุปัญญา และเด็กแต่ละคนมีความถนัดหรือปัญญาที่ติดตัวมาแต่กำเนิดต่างกัน
- (5) Social learning การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม

แนวคิด Teach Less, Learn More

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนับสนุนแนวคิด Teach Less, Learn More ได้แก่ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist theory) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้นโดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองโดยวิธีการที่แตกต่างกัน รวมทั้งอาจแตกต่างกับแนวทางของผู้สอนซึ่งประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการสร้างความรู้ใหม่และผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้และประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ตรง และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันของผู้เรียนมีส่วนช่วยในการสร้างความรู้ใหม่ครุมีบทบาทในการจัดบริบทการเรียนรู้ ซึ่งการตั้งคำถามที่ท้าทายจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้ ครูเพียงให้ความช่วยเหลือผู้เรียน

แนวคิด สอนน้อย เรียนมาก (Teach Less, Learn More) เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2557 โดยเป็น 1 ใน 4 วิสัยทัศน์ของประเทศสิงคโปร์ อันประกอบด้วย (1) วิสัยทัศน์ระดับประเทศ (2) วิสัยทัศน์ด้านการศึกษา (3) วิสัยทัศน์ด้านการจัดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน และ (4) วิสัยทัศน์ในการจัดให้มี PLC (professional learning communities) (วิจารณ์ พานิช, 2555) เป็นเครื่องมือปฏิรูปการศึกษา เป็นอุดมการณ์ด้านการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าครูทำงานน้อย แต่ความจริงกลับต้องทำงานหนักขึ้น เพราะต้องหาวิธีคิดให้นักเรียนเรียนได้มากขึ้น คือ ครูสอนน้อยลง แต่ไปทำหน้าที่ออกแบบการเรียนรู้ ชักชวนนักเรียนทบทวนว่าในแต่ละกิจกรรมของการเรียนรู้ นักเรียนได้เรียนรู้อะไร และอยากทำอะไรเพิ่มเติม

และยังหมายถึงการสอนเท่าที่จำเป็น ครูต้องรู้ว่าตรงไหนควรสอน ตรงไหนไม่ควรสอน เพราะเด็กเรียนได้เอง ครูออกแบบกิจกรรมให้เด็กเรียนจากกิจกรรม (PBL-Project Based Learning) แล้วกระตุ้นให้เด็กทบทวนไตร่ตรอง (reflection หรือ AAR After-Action-Review) ว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง และยังไม่ได้เรียนรู้อะไรบ้าง ครูจะเข้าใจอัตราความเร็วของการเรียนรู้ของเด็กที่หัวไวไม่เท่ากัน และที่สำคัญยิ่งคือ ให้เด็กบอกว่าจะอยากเรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อให้ครูนำมาออกแบบการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของเวทเทอร์ อังกนะภัททขจร (2556) ที่กล่าวว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ลดบทบาทของผู้สอนให้น้อยลงและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น โดยแนวคิดสอนน้อย เรียนมาก สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายวิธีแต่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บทบาทของผู้สอนที่สอนให้น้อยลง (Teach less) แต่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น (Learn more) กล่าวคือ ผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองครูจะมีบทบาทการสอนน้อยลง แต่จะมีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมเรียนการสอน การเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ และเตรียมคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ **ทำไมต้องเรียนรู้ เรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร**

นอกจากนี้ Teach Less, Learn More ยังมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตของผู้เรียน ซึ่งต้องการเปลี่ยนการจัดการศึกษาในเชิงปริมาณไปสู่การจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพเพิ่มการจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพ คือ การเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตลดการจัดการศึกษาในเชิงปริมาณ คือ การลดบทบาทของครู จากผู้สอนไปเป็นผู้ชี้แนะ กระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ การลดการเรียนแบบท่องจำ การสอบ และการหาคำตอบสอดคล้องกับแนวคิดพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551) ที่กล่าวว่าการศึกษานั้นไม่ควรจะมีความหมายเป็นเพียงการเตรียมคนไปทำงานทำเพื่อรับใช้ระบบการแข่งขันตามแนวคิดแบ่งแยกแบบเก่า การศึกษาจะต้องมุ่งเน้นไปยังบทบาทที่สำคัญที่สุดของตน

สรุปได้ว่า แนวคิดสอนน้อย เรียนมาก เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการออกแบบการเรียนรู้ หรือการจัดประสบการณ์ที่ผู้สอนสร้างขึ้นโดยเชื่อว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากตนเองจะเป็นความรู้ที่ยั่งยืนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดชีวิตโดยบทบาทของผู้สอนเปลี่ยนจากการสอนเป็นการอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ภายใต้ผู้เรียนเป็นสำคัญรวมทั้งควรออกแบบการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการสืบหา ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วรวบรวมเป็นองค์ความรู้ของตนเองตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ครูพยาบาลในศตวรรษที่ 21

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ การสร้างความพร้อมของครูพยาบาลที่จะรับมือกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายศักยภาพความสามารถของครูพยาบาลที่จะสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

ปัจจุบันการศึกษาทางการแพทย์พยาบาลมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักสูตร ตลอดจนรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อผลิตบัณฑิตทางการแพทย์พยาบาลที่มีคุณภาพและสามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้ครอบคลุมในทุกมิติขณะให้การพยาบาลผู้ป่วย (กาญจนา ชานะ และ ศิริรัตน์ นิตยวัน, 2556) โดยการจัดการศึกษาทางการแพทย์พยาบาลมีเป้าหมายสำคัญ คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นหนึ่งใน

ทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา (Problem solving) และการตัดสินใจทางคลินิก (Clinical decision making) (พริยลักษณ์ ศิริสุลักษณ์, 2556) ครูพยาบาลจึงควรตระหนักถึงการนำความคิดอย่างมีวิจารณญาณมาใช้เป็นฐานคิดในการออกแบบจัดการเรียนการสอนและเป็นแนวทางในการสอนที่ดี

ดังนั้นแนวทางการสอนที่ดีจึงเปรียบเสมือนเข็มทิศที่นำทางให้แก่ครูพยาบาล บทความนี้ขอกล่าวถึงหลัก 7 ประการในการสอนที่ดีของวันวิสาข์ เคน (2555) ในหนังสือ How Learning Works ดังนี้

1. พึงเอาใจใส่ความรู้เดิมหรือพื้นฐานความรู้ของนักเรียนนักศึกษา
2. การจัดระบบความรู้ที่เรียกว่า Knowledge organization มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องมีการจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. พึงเอาใจใส่แรงจูงใจต่อการเรียน และรู้จักสร้างแรงจูงใจแฝงหรือการแทรกแรงจูงใจไว้ในกระบวนการสอน

4. การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนนักศึกษาแบบจริงจัง

5. เอาใจใส่การฝึกฝนและการให้ผลป้อนกลับ

6. พึงเอาใจใส่พัฒนาการของนักเรียนและบรรยากาศของการเรียนรู้

7. การพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้เรียนที่กำกับกับการเรียนรู้ตนเองได้

ดังนั้นจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับหลัก 7 ประการของการสอนที่ดีตามหนังสือ How Learning Works จะเห็นว่าครูพยาบาลมีหน้าที่เป็นทั้งนักวิชาการและนักวิชาชีพ โดยมีความรู้ ความชำนาญและเชี่ยวชาญในศาสตร์ของวิชาชีพพยาบาล เพื่อจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนพยาบาล โดยเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) หรือผู้ให้คำปรึกษา (coach) เพื่อพัฒนาสมอง 5 ด้านให้นักเรียนพยาบาลเกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1) สมองด้านวิชาและวินัย (Disciplined mind) หมายถึงมีความรู้และทักษะในวิชาทางการพยาบาลในระดับที่เรียกว่าเชี่ยวชาญ (master) โดยการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ทางการพยาบาลอยู่ตลอดเวลา

2) สมองด้านสังเคราะห์ (Synthesizing mind) ถือว่าเป็นการพัฒนาสมองที่มีค่าที่สุด ซึ่งต้องเรียนจากการฝึกฝนเป็นสิ่งสำคัญ ครูพยาบาลต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ **ปฏิบัติหน้า ทฤษฎีตาม**

3) สมองด้านสร้างสรรค์ (Creating mind) ครูพยาบาลต้องออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียน **คิดนอกกรอบ** โดยมีความรู้ความเข้าใจในกรอบมาก่อน เนื่องจากความเป็นจริงสภาพปัญหาของบุคคลมีความแตกต่าง ดังนั้นนักเรียนพยาบาลต้องมีความรู้บนพื้นฐานหลักวิชาการเชื่อมโยงและออกแบบการพยาบาลให้เหมาะสมตามสภาพของปัญหา

4) สมองด้านเคารพให้เกียรติ (Respectful mind) วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่พบปะผู้คนที่มีความหลากหลายทางด้านปัญหาสุขภาพ ซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านกายภาพ นิสัยใจคอ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ครูพยาบาลต้องออกแบบการเรียนรู้ทางการพยาบาลที่ส่งเสริมให้นักเรียนเคารพและรับฟังผู้อื่นโดยปราศจากความอคติต่อคนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อ

5) สมองด้านจริยธรรม (Ethical mind) สมองด้านนี้ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา และต่อเนื่องเรื่อยมาเป็นการเรียนรู้เชิงนามธรรมที่ครูพยาบาลคอยสอดแทรกให้แก่เด็กเรียนทุกๆขั้นตอนในการพัฒนาสมองด้านอื่นๆ

นอกจากนี้ครูพยาบาลยังมีหน้าที่ในการการจัดการศึกษาในวิชาชีพด้านสุขภาพที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 3R 7 Cs ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ทักษะ 3R ประกอบด้วย

1) การอ่าน (Reading) หมายถึง ความสามารถทางด้านภาษาภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ได้ถูกต้องตามอักขระอ่านแล้วเข้าใจเนื้อหา และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้

2) การเขียน (wRiting) หมายถึง สามารถเขียนภาษาไทยได้ดี ถูกต้องตามหลักภาษาไทย สื่อสารได้ตรงประเด็น สำนวน สละสลวย การเขียนภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ในวิชาชีพและการดำรงชีวิตได้ เช่น เขียนประวัติส่วนบุคคล ความเรียง หรือบทความ

3) ทักษะทางคณิตศาสตร์ (aRithmetic) หมายถึง ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์พื้นฐานและสามารถประยุกต์ใช้หลักทางคณิตศาสตร์และสถิติในการพยากรณ์

ทักษะ 7 Cs ประกอบด้วย

1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical thinking and Problem solving) หมายถึง ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ที่คิดอย่างเป็นระบบและใช้เหตุผลในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

2) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) หมายถึง ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดเชิงบวก เพื่อนำไปสู่การสร้างและใช้องค์ความรู้หรือนวัตกรรมในการพัฒนางาน

3) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding) หมายถึง ความเข้าใจในความแตกต่างของบุคคลและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork & Leadership) หมายถึง ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม การแสดงภาวะผู้นำเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

5) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information & Media literacy) หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึง ค้นหาวิเคราะห์ ประเมินและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความสามารถในการใช้สื่อสารสนเทศต่างๆ

6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy) หมายถึง ความสามารถทางด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

7) ทักษะด้านอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career & learning self-reliance) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่างๆ ความยืดหยุ่น ความรับผิดชอบตบตบหน้าที่ของตนเองและสังคม การเป็นแบบอย่างที่ดีสามารถกำหนดเป้าหมาย และแนวทางในการบรรลุเป้าหมายได้ด้วยตนเอง และมีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต

ความท้าทายของครูพยาบาล: Teach Less, Learn More แห่งศตวรรษที่ 21

สถานการณ์การจัดการศึกษาพยาบาลสำหรับศตวรรษที่ 21 ของสถาบันการศึกษาพยาบาล พบว่า สถาบันต่าง ๆ มีการบริหารองค์กรที่ต่างกันไป แต่ทุกสถาบันปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ประกาศโดยกระทรวงศึกษาธิการโดยสถาบันในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกส่วนใหญ่มีความพอเพียงของงบประมาณในการจัดการศึกษาในทุกด้าน ความพร้อมในการพัฒนาทักษะนักศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ส่วนใหญ่มีความพร้อมในระดับมากด้านการส่งเสริมให้อาจารย์ปรับการเรียนการสอนที่ทันสมัย รองลงมาคือด้านการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ด้านสนับสนุนงบประมาณด้านICTและการใช้ห้องเรียนกลับทาง (Flipped classroom) ตามลำดับผลการสำรวจวิธีการจัดการเรียนการสอนพบว่า มีสถาบันร้อยละ 50-80 ใช้การบรรยาย โดยไม่มีสถาบันใดที่ใช้วิธีการบรรยายอย่างเดียว มีการใช้วิธีการสอนที่ค่อนข้างหลากหลาย สำหรับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน และทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่อยู่ในระดับดี ถึงดีมากได้แก่ ทักษะในกลุ่มทักษะชีวิตและการทำงาน และทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ขอเสนอแนะคือ ควรมีการรวมตัวของสถาบันการศึกษาพยาบาลเพื่อร่วมกันปฏิรูป (Reform) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 โดยมีการติดตามความเคลื่อนไหวและร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้นสู่สุขภาพ และควรพัฒนาเครือข่ายกลุ่มสถาบันสาขาพยาบาลศาสตร์ในการจัดการความรู้สาขาพยาบาลศาสตร์ (ดร.ณัฐ รุ่งกรกานต์, 2557)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม โครงสร้างประชากร และระบบาติวิทยา นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านระบบสุขภาพ เพื่อผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานในทุกสาขาวิชาชีพสุขภาพต้องมีการปรับตัวและพัฒนาให้สามารถปฏิบัติงานได้ดั่งนั้นนักศึกษาพยาบาลซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดคือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ จบไปเป็นพยาบาลมืออาชีพต่อไปในอนาคต ซึ่งการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลเพื่อเพิ่มสมรรถนะนั้น จุดเน้นคือ การเรียนรู้จากการลงมือทำ (learning by doing) ซึ่งเป็นแนวคิดของจอห์น ดีวอี้ (Dewey อ้างใน ทิศนา แคมมณี, 2556) นักปรัชญาและนักการศึกษาชาวอเมริกัน เป็นผู้คิดค้นทฤษฎีการเรียนรู้จากการลงมือทำ หรือ Learning by doing ซึ่งถือว่าการเปลี่ยนบทบาทของนักเรียนจากการเป็นผู้รับมาเป็นผู้ลงมือ มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอน ผู้สั่ง มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และก่อให้เกิดแนวทางการสอนแบบก้าวหน้า

การส่งเสริมการเรียนรู้ให้ทักษะ 3R 7Cs ให้แก่นักศึกษาพยาบาลนั้น หลังจากที่ครูพยาบาลทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ว่ามีลักษณะอย่างไร ครูต้องยึดหลัก **สอนน้อย เรียนมาก (Teach less, Learn more)** เพื่อให้ให้นักศึกษาพยาบาลเรียนรู้จากการลงมือทำ (learning by doing) โดยครูทำหน้าที่ออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (student center) โดยเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) สอดคล้องกับแนวคิดของ Herbert A. Simon อ้างใน วิจารย์ พานิช (2556) ที่กล่าวว่า “การเรียนรู้เป็นผลจากการทำหรือการคิดของนักเรียน การทำและการคิดของนักเรียนเท่านั้นที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเขา ครูสามารถช่วยให้ศิษย์เรียนรู้ได้โดยเข้าไปกระตุ้นสิ่งที่นักเรียนทำเพื่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น” และสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิจารย์ พานิช (2556) ที่กล่าวว่า “เรียนให้ได้ทักษะเพื่อนำไปใช้ โดยเฉพาะทักษะในการสร้างแรงบันดาลใจและทักษะในการเรียนรู้ อ่านออกเขียนได้ไม่พอ ต้องกลมกลืนฝึกฝนสำนึกความเป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่ดี”

ดังนั้นครูพยาบาลยุคศตวรรษที่ 21 ต้องปรับวิธีการคิด ปรับวิธีการสอน โดยไม่เน้นการสอนโดยครูฝ่ายเดียว แต่ปรับเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน ตามทักษะที่จำเป็นของวิชาชีพพยาบาล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบรูจริง (mastery learning) เน้นลงมือปฏิบัติ (action learning) แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงองค์ความรู้กับทฤษฎีโดยการฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถามมากกว่าการตอบ ซึ่งแสดงถึงผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ป่วยกับทฤษฎีได้จึงเกิดเป็นคำถามสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2556) ที่กล่าวว่า ครูยุคใหม่ต้องมี ความคิด (mindset) หรือวิถีคิดหรือกระบวนทัศน์ที่ถูกต้องคือ ไม่เน้นการสอนแต่เน้นการจัดการเรียนรู้ทักษะและความรู้ที่จำเป็น และนักเรียนต้องเรียนแบบใ้รูจริงและเน้นลงมือทำ และต้องมากกว่าการเรียนรู้เพื่อสอบไปสู่การเรียนรู้เพื่อการค้นหาศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งอาชีวพยาบาลนั้นเมื่อจบการศึกษาตามหลักสูตรสิ่งที่จะติดตัวผู้เรียนนอกจากความรู้ด้านวิชาชีพแล้วนั้น ผู้เรียนต้องมีการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการดูแลคนด้วยการให้บริการที่เป็นมิตร มีความรัก ความเมตตา ใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริงโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมแนวคิด **Teach less, Learn more** นอกจากทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงโดยการลงมือปฏิบัติแล้วนั้นครูพยาบาลต้องคำนึงถึงการสอดแทรกการดูแลคนด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้กลมกลืนไปกับเนื้อหาของทักษะที่ผู้เรียนปฏิบัติทุกขั้นตอน

นอกจากนี้ทักษะการเป็นครูพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ครูต้องมีทักษะในความเป็น “ครูโดยมีจิตวิทยาในการเข้าใจถึงความแตกต่างของผู้เรียน สามารถดึงศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเข้าถึง และชี้แนะให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยยึดหลักการตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ซึ่งจะทำให้ครูพยาบาลเข้าใจถึงความต่างกันในการเรียนรู้ สามารถออกแบบการเรียนรู้อย่างไรให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่แตกต่าง เพื่อพัฒนาศักยภาพให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงรวมกับการชวนศิษย์ทำ reflective หรือ AAR (After Action Review) ซึ่งเป็นทักษะที่ครูพยาบาลต้องฝึกฝนเพื่อนำมาพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

สรุป

ความท้าทายของครูพยาบาล: Teach Less, Learn More สู่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ให้นักเรียนพยาบาลเรียนแบบรูัจริง (mastery learning) โดยการลงมือปฏิบัติ (action learning) เพราะการเรียนรู้เป็นผลของการกระทำโดยมีครูพยาบาลเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนพยาบาล ภายใต้อำนาจสอนน้อย เรียนมาก (Teach less, Learn more) จึงเป็นความท้าทายของครูพยาบาลในการ “สร้างคน” นำไปสู่ “การดูแลคน” โดยการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีความเชี่ยวชาญตามมาตรฐานวิชาชีพและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องภายใต้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นับเป็นความท้าทายของครูพยาบาลอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ครูพยาบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการนำแนวคิดสอนน้อย เรียนมากมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการค้นพบองค์ความรู้ในการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

- กาญจนา ชานะ และศิริรัตน์ นิตยวัน. (2556). ความพึงพอใจของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิคต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสะท้อนคิดรายวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน (พบ. 281) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555. คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: บริษัท แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ดร.ณิ รุจกรกานต์. (2557). รายงานสรุปสาระสำคัญของการประชุมวิชาการ การจัดการศึกษาพยาบาลสำหรับศตวรรษที่ 21. วันที่ 12-13 กุมภาพันธ์ 2557 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี.
- ทิตนา เขมมณี. (2556). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พริยลักษณ์ ศิริคุณลักษณ์. (2556). การสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา, 19(2), 5-19.

- รสสุคนธ์ มกรมณี. (2556). **เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2556 เรื่อง การวิจัยเพื่อเพิ่มคุณภาพ การศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพ**. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). **ข้อคิดเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วันวิสาข์ เคน (แปล). (2555). **การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21: 7 หลักการสร้างนักเรียนแห่งอนาคตใหม่**. กรุงเทพฯ: openworlds.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ตถาตา พับลิเคชั่น.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร**. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- เวชฤทธิ์ อังกะนัทพรขจร. (2556). การประยุกต์ใช้แนวคิด Teach Less, Learn More (TLLM) สู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน คณิตศาสตร์. **วารสารศึกษาศาสตร์**, 23(1), 1-11.
- ศักดิ์ชัย ตันติวิวัฒน์. (2557). การจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวิเคราะห์วงจรไฟฟ้าสาขาวิชาวิศวกรรมแมคคาทรอนิกส์ คณะวิศวกรรมศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดการสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก. ใน **การประชุมวิชาการคุรุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 7 คณะวิศวกรรมศาสตร์อุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2551). **เทคโนโลยีการศึกษาและการพัฒนาระบบการสอน**. ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education)**. เอกสารอำนวยการ.